

UNIQUENESS IN THE ROMANIAN SYNTAX

Adelina Patricia Băilă

PhD. student, „Babeş-Bolyai” University of Cluj-Napoca

Abstract. In a traditional approach, the syntactic functions in the Romanian grammar are classified according to both morpho-syntactic and semantic criteria. The uniqueness and multiplicity of the syntactic functions are traditionally viewed as two opposite concepts, with uniqueness applying in subordination and multiplicity applying in coordination. From a more modern point of view, according to which syntactic functions are realized, in most cases, by semantic criteria, uniqueness mostly refers to the syntactic functions of the verbal group. In this article we make a clear distinction between the syntactic functions and the semantic ones and we also suggest a new definition of the uniqueness, based on this distinction.

Keywords: syntactic functions, semantic functions, subordination, uniqueness, exceptions from uniqueness.

0. Premise. Concepte de lucru

Înainte de a analiza principiul unicității funcțiilor sintactice așa cum apare în lucrările de gramatică din spațiul românesc, vom explica o serie de concepte pe care le vom folosi în articolul nostru.

1) „Relația sintagmatică interlexematică” este „solidaritatea dintre un sens relațional și un relatem” (Drașoveanu 1997: 29).

2) Relatemele reprezintă expresia relației, adică flectivele și conectivele (Drașoveanu 1997: 29).

3) Sensurile relaționale sunt date de relateme (flective și conective, deci prepoziții, conjuncții, desinențe cazuale, de gen, de număr, de persoană), în timp ce sensurile nerelaționale sunt date de substantive, adjective, adverbe (Drașoveanu 1997: 21-23).

4) „Relația împreună cu cei doi termeni ai săi – sintagma – constituie **unitatea**, unitatea relațională – și *minimală*, și *maximală* – a nivelului sintagmic” (Drașoveanu 1997: 34).

5) Există o diferență între *lexem* și *termen*: lexemul este caracterizat prin conținut semantic și expresie, în timp ce termenul este caracterizat prin conținutul semantic dat de relație și lipsit de expresie (Drașoveanu 1997: 42).

În exemplul *cartea fetelor* identificăm lexemul *cartea* cu expresie și conținut semantic, lexemul *fete* cu expresie și conținut semantic, relația cu expresie (relatemele *lor*, desinență de genitiv, plural) și conținut (posesia), termenul subordonat cu conținut semantic (posesor) și termenul regent cu conținut semantic (obiect poezat).

1. Principiul unicității la D. D. Drașoveanu

Primul gramatician care vorbește despre principiul unicității în sintaxă este D. D. Drașoveanu, definindu-l drept „imposibilitatea existenței, în dependența unui termen regent, a unui al doilea termen subordonat, construit în același fel cu unul dat” (Drașoveanu 1997: 67) sau „imposibilitatea unei a doua funcții, identică cu prima și necoordonată cu aceasta” (Drașoveanu 1997: 60). Astfel, *unicitatea* funcțiilor în subordonare se opune *multiplicității* acestora în

coordonare (Drașoveanu 1997: 59). Excepțiile de la unicitate sunt: verbele cu două complemente, dativul etic, dativul posesiv, reluarea sau anticiparea subiectului, atributul adjectival (Drașoveanu 1997: 60-66). Dublarea complementului direct și a celui indirect reprezintă excepții de la unicitate doar la nivelul formei, două complemente indirecte construite diferit pe lângă același verb sunt o excepție de la unicitate doar în ceea ce privește funcția, nu și mijlocul de realizare, iar două funcții construite cu aceeași prepoziție pe lângă același termen regent nu constituie o excepție de la unicitate dacă prepoziția are sensuri diferite (Drașoveanu 1997: 60-61).

Observația 1. Se înțelege că principiul unicității enunțat de D. D. Drașoveanu se aplică funcțiilor sintactice din GLR 1963. În GALR 2005-2008 și în GBLR 2010 apar un alt inventar de funcții sintactice și o cu totul altă clasificare a acestora. De exemplu, în noile tratate de gramatică se face diferența între complementul direct și complementul secundar și între complementul indirect, complementul prepozițional și complementul posesiv. Astfel, aplicând principiul unicității enunțat de D. D. Drașoveanu în sfera complementului, avem mai puține excepții (nu mai există verbe cu două complemente, nici directe, nici indirecte, iar complementul posesiv este o funcție diferită de complementul indirect).

Lingvistul definește funcția sintactică doar din punct de vedere formal, fără a face referire la semantică: funcția sintactică este grupul format dintr-o relație de subordonare (Rs) și un termen subordonat (Ts) (Drașoveanu 1997: 47). Ține cont, în definirea unicității, doar de relația sintactică prin care se construiește o funcție, nu și de relația semantică (Drașoveanu 1997: 67). Susține că, „cât privește diversitatea complementului, aceasta este în mare măsură extragramaticală” (Drașoveanu 1997: 61) și că, ținând cont de criteriul relațional, în „s-a născut în orașul.../în anul...”, „nu am avea complemente diferite, de loc și de timp, [...] ci unul singur, întrucât «în» rămâne același cRs” (Drașoveanu 1997: 43).

Totuși, din unele explicații ale autorului, rezultă că acesta ia în considerare și aspectul semantic atunci când stabilește dacă o anumită funcție sintactică respectă principiul unicității sau, din contră, reprezintă o excepție.

1) Face diferența între excepția de la unicitate la nivelul expresiei și excepția la nivelul conținutului atunci când vorbește despre complementul direct și despre cel indirect (Drașoveanu 1997: 60).

2) Consideră că acuzativul timpului (Ac_1) și acuzativul complementului direct (Ac_1), subordonate aceluiași verb, nu reprezintă excepții de la unicitate (Drașoveanu 1997: 60).

3) Afirmă că „construcții cu aceeași prepoziție și dependente de același termen regent pot coexista, fără ca ele să fie excepții de la unicitate, cu restricția ca prepoziția să aibă sensuri diferite: **la ora opt va sosi la noi**” (Drașoveanu 1997: 61).

Raportarea la conținuturile semantice ale relației și la cele care derivă din aceasta ni se pare justificată întrucât, dacă analizăm definiția funcției sintactice și pe cea a principiului unicității strict din punct de vedere sintactic, excluzând componenta semantică, la excepțiile de la unicitate s-ar adăuga: atributul substantival prepozițional (*Masa de lemn din pod este veche.*), atributul pronominal prepozițional (*Plecarea de la el împreună cu tine m-a mai liniștit.*), atributul exprimat prin adverb, cu sau fără prepoziție (*Plecarea ei acasă mai devreme m-a supărat foc!*, *Am rămas cu un dor imens după plecarea de ieri de acasă.*), complementul exprimat prin substantiv în acuzativ cu prepoziție (*Merg la facultate cu autobuzul.*),

complementul exprimat prin adverb, cu sau fără prepoziție (*Acasă cântă frumos la pian, dar la școală îi este rușine.*, *A plecat de acasă de ieri și nu s-a mai întors.*).

2. Principiul unicității în GALR și în GBLR

În continuare vom încerca să analizăm modul în care este expusă problema unicității în noile tratate de gramatică a limbii române.

În GALR, unicitatea este principiul „potrivit căruia un centru verbal nu poate atribui complementelor sale decât o singură dată același rol tematic și aceeași funcție sintactică” (GALR 2008, II - 57). În GBLR găsim două definiții: a) principiul unicității „postulează că într-o structură primară (nereorganizată), nu pot exista mai multe componente cu aceeași funcție sintactică, iar un centru nu poate atribui decât o singură dată același rol tematic” (GBLR 2010: 24) și b) principiul unicității „gvernează organizarea grupurilor sintactice cu centru predicativ și a complementelor acestora, conform căruia două sau mai multe componente ale aceluiași grup sintactic nu pot îndeplini aceeași funcție sintactică și nu pot avea același rol tematic” (GBLR 2010: 666).

Deoarece GBLR aduce schimbări importante în ceea ce privește inventarul de funcții sintactice (mai ales în grupul nominal, prin desființarea atributului și înlocuirea lui cu mai multe funcții – determinantul, cuantificatorul, modificatorul, posesorul, complementul), ne vom opri cu precădere asupra definiției dată unicității în această gramatică și vom reda explicațiile unor termeni incluși în această definiție, fără să omitem, însă, semnificația unicității din GALR.

1) *Centrul de grup* este elementul din cadrul unui grup sintactic care impune subordonaților categoria gramaticală, restricții de formă, interpretarea semantică (entitate vs. proprietate) și rolul tematic (GBLR 2010: 16-17). În funcție de categoria morfologică a centrului de grup, grupurile sintactice pot fi: verbale, adverbiale, interjecționale, nominale, adjectivale, prepoziționale (GBLR 2010: 18-19).

Ex.: a) *băiatul de acolo* (*băiatul* = centrul grupului nominal)

b) *pleacă la mare* (*pleacă* = centrul grupului verbal)

2) *Structurile de bază/primare/nereorganizate* se opun celor *secundare/reorganizate*, acestea din urmă provenind din structuri de bază care sufereră modificări din cauza reflexivizării, a pasivizării, a impersonalizării, a avansării subiectului din subordonată în regentă etc. (GBLR 2010: 33).

Ex.: a) *Fratele meu este grăbit acum.* (structură primară, *grăbit* = nume predicativ)

b) *Fratele meu aleargă grăbit.* (structură reorganizată, *grăbit* = predicativ suplimentar)
<*Fratele meu aleargă și fratele meu este grăbit.*

3) *Complementul* este „o complinire obligatorie a unui centru de grup, indiferent de natura lexico-gramaticală a acestuia din urmă” (GBLR 2010: 386), ceea ce înseamnă că nu mai vorbim despre *complement* doar ca funcție a unui verb. Se face distincția între „poziția sintactică” de complement (GBLR 2010: 24), caracterizată prin „obligativitate semantico-sintactică”, dar nu și prin lexicalizare, „restricții de formă” și „restricții de roluri tematice” (GBLR 2010: 21-22), și „funcția sintactică” de complement, de exemplu, cea de circumstanțial (GBLR 2010: 24). Ca dovadă a faptului că complementul nu mai apare ca o funcție sintactică strict legată de verb, GBLR include funcția de complement și în grupul nominal, complement care determină un substantiv (GBLR 2010: 386-389). În opoziție cu complementele se află adjuncții, „componentele neimplicate în matricea semantică și sintactică a centrelor, componente facultative, suprimabile” (GBLR 2010: 34).

Ex.: a) *Ioana locuiește în Cluj-Napoca.* (în *Cluj-Napoca* = poziție sintactică de complement, funcție sintactică de circumstanțial de loc)

b) *Ioana pleacă la Cluj.* (*la Cluj* = poziție sintactică de adjunct, funcție sintactică de circumstanțial de loc)

c) *Elevii au luat vacanța.* (*i* = Determinant)

d) *Umbrela mea a rămas la Mălina.* (*mea* = posesor)

e) *Acești doi copii au primit diplome la festivitate.* (*doi* = cuantificator)

GBLR precizează că, în grupul nominal, determinantul are statut obligatoriu, în timp ce modificatorul, posesorul și cuantificatorul – acesta din urmă realizându-se numai în prezența determinantului – au statut facultativ (GBLR 2010: 26). Cu alte cuvinte, complementele din grupul verbal le corespunde determinantul din grupul nominal, iar adjuncțiilor le corespund modificatorul, posesorul și cuantificatorul.

4) Funcția sintactică „reprezintă, în plan paradigmatic, o clasă de substituție, adică de termeni substituibili în aceeași poziție sintactică, iar, în plan sintagmatic, un regent specific și o restricție specifică” (GBLR 2010: 34).

5) „Rolurile tematice exprimă funcții semantice (Agent, Pacient, Temă, Experimentator, Beneficiar, Instrument etc.) îndeplinite de un GN în raport cu un centru lexical, funcții atribuite de centru și aflate în matricea semantico-sintactică a centrului” (GBLR 2010: 17).

Analizând cele trei definiții ale unicității din GALR și GBLR, ne întrebăm asupra căror funcții sintactice acționează principiul unicității și care sunt limitele acestuia.

Opindu-ne la definiția din GALR, constatăm că principiul unicității se aplică exclusiv complementelor unui verb, neștiind, însă, dacă este vorba și de verbele la moduri personale, și de verbele la moduri nepersonale sau despre una dintre cele două categorii de verbe.

În ceea ce privește unicitatea în GBLR, vom face câteva observații.

1) Ținând cont de noul statut al complementului în GBLR (poziție sintactică obligatorie, indiferent de natura morfologică a termenului determinat), unicitatea ar trebui aplicată și în sfera funcțiilor sintactice care nu au drept centru lexical un verb.

2) În GBLR se vorbește despre unicitate atunci când se fac referiri la determinant, modificator, posesor, cuantificator, de unde putem deduce că unicitatea nu acționează exclusiv în sfera grupului verbal, ci și în cea a grupului nominal.

3) Luând în considerare precizarea „centru predicativ” din a doua definiție dată de GBLR și, totodată, clasificarea predicatului în predicat al enunțării, exprimat prin verbe la moduri finite, interjecții, verbe la forme non-finite (echivalente cu imperativul), adverbe predicative, și predicat sintactico-semantic, reprezentând „centrul oricărui grup sintactic capabil să-și atragă complemente” (GBLR 2010: 396–398), unicitatea se aplică și atunci când centrul lexical al unui grup sintactic nu este un verb la mod personal.

Adela Drăguțoiu, analizând aceeași definiție a unicității din GBLR și ținând cont de mărcile predicativității, deduce că, în perspectiva noii gramatici, unicitatea se aplică exclusiv în grupurile verbale care au drept centru un verb la mod personal (Drăguțoiu 2014: 141-142). Autoarea presupune, pe bună dreptate, că, conform GBLR, unicitatea încetează la complementul de agent, complementul posesiv și predicativul suplimentar, fiindcă aceste funcții apar în structuri reorganizate, la circumstanțiale, deoarece au statut facultativ, la funcțiile sintactice din grupul nominal (determinant, posesor, cuantificator, modificator, complement) și la cele din grupurile adjectival, adverbial și interjecțional (Drăguțoiu 2014: 143). Totuși, aceasta consideră că principiul unicității poate fi aplicat și la circumstanțiale, și în grupul nominal la determinant, la cuantificator, la posesor și la complement (Drăguțoiu 2014: 144-149, Drăguțoiu 2015: 220-221). Mai mult, unicitatea ar putea apărea și în cadrul modificatorilor, dacă s-ar opera cu o clasificare semantică a acestora (Drăguțoiu 2015: 222-223). Astfel, în opinia Adelei Drăguțoiu,

„unicitatea presupune, de fapt, prezența unică, dar nu și obligatorie a unei funcții sintactice”, spre deosebire de GBLR, unde unicitatea funcțiilor presupune și apariția lor obligatorie, cerută de semantica centrului de grup (Drăguțoiu 2014: 150).

Deși suntem de acord cu faptul că principiul unicității nu este condiționat de obligativitatea funcțiilor sintactice, aducem două observații. În GBLR se precizează că determinantul este unic cu excepția situației în care apare și un determinant emfatic (GBLR 2010: 365). Or, din punctul nostru de vedere, acest determinant emfatic poate apărea în orice context, chiar dacă nu este lexicalizat, anulând, astfel, unicitatea determinantului. Tot în GBLR, cuantificatorul intern respectă principiul unicității deși poate exista și un cuantificator extern în același grup sintactic. Însă, în opinia noastră, atât cuantificatorul intern, cât și cel extern se subordonează, din punct de vedere sintactic (relațional), ambele prin acord adjectival, aceluiași termen regent, iar din punct de vedere semantic, ambele primesc același rol semantic, acela de a preciza cantitatea. Acest lucru înseamnă că funcția sintactică de cuantificator nu respectă principiul unicității, denumirile *intern* și *extern* fiind nejustificabile sintactic și semantic.

Suntem de părere unicitatea se aplică nu doar la circumstanțiale și în grupul nominal (la posesor și la complement), ci și la funcțiile sintactice din structurile reorganizate (predicativul suplimentar, complementul de agent, complementul posesiv).

3. Principiul unicității – între sintaxă și semantică

Având în vedere cele expuse până acum, considerăm că este necesară o nouă definiție a principiului unicității și, implicit, o delimitare a cadrelor sintactice și semantice în care acesta se aplică. Totodată, suntem de părere că definiția principiului unicității în sintaxă și aplicarea acestuia depind de *definiția funcției sintactice*, iar aici avem în vedere două abordări: una relațională neotradițională (la D. D. Drașoveanu) și una sintactică și semantico-pragmatică (în GALR și în GBLR).

Comparând gramatica tradițională a limbii române cu cea modernă, prin raportare la GLR, GALR și GBLR, am ajuns la următoarele concluzii.

a) În GLR, funcțiile sintactice sunt clasificate atât după criteriile categorial-relaționale (atributul), cât și după criteriile semantice (complementele și complementele circumstanțiale). Această idee nu este cătuși de puțin nouă: D. D. Drașoveanu și Valeria Guțu Romalo vorbesc despre realizarea extragramaticală a complementului în GLR, cea din urmă propunând chiar o nouă clasificare a funcției discutate, după criteriile morfosintactice (Drașoveanu 1997: 61, Romalo 1963: 25-35, Romalo 1973: 89-90, 173-205).

b) În GALR și în GBLR, criteriul semantic și cel pragmatic primează, deși funcțiile sunt denumite în continuare *sintactice*. Câteva exemple sunt: determinantul (funcție realizată după criteriul semantico-pragmatic), posesorul, complementul substantivului, circumstanțialele, complementul posesiv (realizate după criteriile semantice), elementul predicativ suplimentar, predicativul suplimentar, complementele circumstanțiale (realizate după criteriul semantic obligatoriu vs facultativ).

Fără intenția de a diminua importanța semanticii și a pragmaticii și, în același timp, fiind conștienți de faptul că o gramatică pură, lipsită de relația sa cu semantica și cu pragmatica, nu ar putea exista, credem, totuși, că gramatica, semantica și pragmatica reprezintă domenii de cercetare diferite. Cu alte cuvinte, suntem de părere că există *trei tipuri de funcții* – sintactice, semantice și pragmatice – fiecare având criterii specifice de realizare.

Astfel, în articolul de față, optăm pentru definiția funcției sintactice din gramatica relațională neotradițională, dată de D. D. Drașoveanu: funcția sintactică este grupul format dintr-o relație de subordonare (Rs) și un termen subordonat (Ts) (Drașoveanu 1997: 47). Se înțelege

că, din această perspectivă, clasificarea funcțiilor sintactice în gramatica limbii române ar arăta cu totul altfel. Subiectul este unul amplu și nu îl vom dezvolta în acest articol, dar el reprezintă obiectul cercetării noastre în viitor. Ne limităm la a preciza că, într-o astfel de clasificare a funcțiilor sintactice, am include clasificarea categorial-relațională a atributului așa cum este propusă de G. G. Neamțu (Neamțu 2014 (a): 381-416) și că, din punctul nostru de vedere, așa-zisele funcții sintactice din grupul nominal, care apar în GBLR ca urmare a desființării atributului, sunt, de fapt, funcții semantice/roluri tematice.

Odată ce am stabilit definiția funcției sintactice, ne îndreptăm atenția către principiul unicității. Așa cum am arătat la punctul 1., dacă aplicăm definiția funcției sintactice și pe cea a unicității exact așa cum au fost enunțate de D. D. Drașoveanu, deci strict din punct de vedere relațional/sintactic, vom avea un număr prea mare de excepții de la unicitate. Dacă luăm în considerare și afirmația autorului conform căreia „construcții cu aceeași prepoziție și dependente de același termen regent pot coexista, fără ca ele să fie excepții de la unicitate, cu restricția ca prepoziția să aibă sensuri diferite: **la ora opt va sosi la noi**” (Drașoveanu 1997: 61), atunci principiul unicității ar fi enunțat astfel: două funcții sintactice necoordonate nu se pot subordona aceluiași termen regent dacă sunt realizate prin același relatem și dacă relatemul are același sens relațional. Aplicând această definiție, exemple precum *Merg la facultate la ora șapte.*, *Masa de lemn din grădina nouă.* nu reprezintă excepții de la unicitate. Neajunsul este că sensul relațional al relatemului poate fi dificil de identificat, mai ales dacă ne gândim la exemple de subordonare a unui termen prin aderență, unde expresia relatemului este Ø (zero): *Solistul cântă frumos.* Mult mai simplu ar fi să ne raportăm la conținutul semantic al termenului subordonat.

Observația 2. În GBLR apare noțiunea de *rol tematic*. „**Rolurile tematice** exprimă funcțiile semantice (Agent, Pacient, Temă, Experimentator, Beneficiar, Instrument etc.) îndeplinite de un GN în raport cu centrul lexical, funcții atribuite de centru și aflate în matricea semantico-sintactică a centrului” (GBLR 2010: 17). Centrul lexical amintit este un verb, căci despre roluri tematice se vorbește numai la complemente. Din acest punct de vedere, o definiție mai clară găsim în DȘL: „funcția semantică desemnează rolurile semantice pe care participanții la eveniment le primesc, de tipul: agent, pacient, scop, beneficiar, experimentator etc., roluri atribuite nominalelor și echivalentelor acestora de către un predicat și distincte de la un predicat la altul în funcție de natura lui inerentă” (DȘL 2005: 227). În opinia noastră, rolul tematic/semantic sau funcția semantică este, de fapt, conținutul semantic al termenilor și el există acolo unde se realizează o relație sintactică, indiferent de natura morfologică a termenului regent.

Astfel, definiția pe care o propunem pentru principiul unicității este: doi termeni necoordonați se pot subordona aceluiași termen regent prin același tip de relatem numai dacă au conținuturi semantice diferite.

Excepțiile de la principiul unicității sunt: dublarea complementului direct (*L-am sunat pe colegul meu azi-dimineață.*), dublarea complementului indirect (*I-am spus Martei despre problema mea.*), pronumele posesiv semiindependent dublant *al* (*Al meu soț nici nu bănuiește ce surpriză îi pregătesc.*) (Neamțu 2014 (b): 468-486).

Rămâne de văzut dacă atributul adjectival este sau nu o excepție de la unicitate în funcție de conținuturile semantice ale termenilor subordonați care apar în diferite contexte. Într-un exemplu ca *băiatul (Tr) meu (Ts) inteligent (Ts)*, conținuturile semantice ale termenilor subordonați, ambii prin acord adjectival, sunt diferite: posesor și modifier. Astfel, unicitatea nu este încălcată. Însă, într-un exemplu precum *casa țărănească albă*, conținuturile semantice

ale termenilor subordonați, ambii prin acord adjectival, sunt identice: modificatori. Aici, unicitatea este încălcată.

4. Concluzii

În articolul de față am încercat să aducem câteva observații asupra principiului unicității în sintaxa limbii române, fără a considera că am epuizat acest subiect. Am adus o completare a definiției unicității date de lingvistul D. D. Drașoveanu, raportându-ne și la semantică: doi termeni necoordonați se pot subordona aceluiași termen regent prin același tip de relatem *numai dacă au conținuturi semantice diferite*. Astfel, principiul unicității se aplică indiferent de natura morfologică a termenului regent (cu alte cuvinte, unicitatea apare și în grupurile nominal, adjectival, interjecțional) și indiferent dacă termenul subordonat are caracter obligatoriu sau facultativ.

Am încercat să arătăm că definiția unicității depinde, pe de-o parte, de definițiile pe care le dăm funcției sintactice și relației sintactice și, pe de altă parte, de raportarea la semantică (semantica relației și a termenilor, nu a lexemelor). În acest sens, rămâne de văzut: a) cum arată o clasificare strict relațională sau, eventual, categorial-relațională a funcțiilor sintactice din limba română, b) cum se aplică principiul unicității unor astfel de funcții, c) cum arată un inventar al conținuturilor semantice ale termenilor subordonați.

BIBLIOGRAPHY

Drașoveanu 1958: D. D. Drașoveanu, *Despre natura raportului dintre subiect și predicat*, în CL, III, 1958, p. 175-182.

Drașoveanu 1997: D. D. Drașoveanu, *Teze și antiteze în sintaxa limbii române*, Cluj-Napoca, Clusium, 1997.

Drăguțoiu 2014: Adela Drăguțoiu, *Câteva observații privind unicitatea în sintaxă*, în „Dacoromania”, serie nouă, XIX, 2014, nr. 2, p. 141-152.

Drăguțoiu 2015: Adela Drăguțoiu, *Principiul unicității funcțiilor sintactice în grupul nominal. Câteva adnotări*, în Ionuț Pomian (coord.), Nicolae Mocanu (ed.), *Înspre și dinspre Cluj. Contribuții lingvistice. Omagiu adus profesorului G. G. Neamțu la 70 de ani*, Cluj-Napoca, Editura Scriptor și Editura Argonaut, 2015, p. 220-226.

DȘL 2005: Angela Bidu Vrânceanu et alii, *Dicționar de științe ale limbii*, ediția a II-a, București, Nemira & Co, 2005.

GALR 2008: Valeria Guțu Romalo (coord.), *Gramatica limbii române, I. Cuvântul, II. Enunțul*, ediția a II-a, București, Editura Academiei Române, 2008.

GLR 1968: *Gramatica limbii române*, București, Editura Republicii Socialiste România, ediția a II-a revăzută și adăugită, 1968.

GBLR 2010: Gabriela Pană Dindelegan (coord.), *Gramatica de bază a limbii române*, București, Univers Enciclopedic Gold, 2010.

Neamțu 1986: G. G. Neamțu, *Predicatul în limba română. O reconsiderare a predicatului nominal*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986.

Neamțu 2014 (a): G. G. Neamțu, *O clasificare categorial-relațională a atributului în limba română*, în G. G. Neamțu, *Studii și articole gramaticale*, Cluj-Napoca, Editura Napoca Nova, 2014, p. 381-416.

Neamțu 2014 (b): G. G. Neamțu, *Despre statutul sintactic al lui „al” dublant*, în G. G. Neamțu, *Studii și articole gramaticale*, Cluj-Napoca, Editura Napoca Nova, 2014, p. 468-486.

Romalo 1963: Valeria Guțu Romalo, *Despre clasificarea părților secundare de propoziție*, în LR, 1963, nr. 1, p. 25-35.

Romalo 1973: Valeria Guțu Romalo, *Sintaxa limbii române. Probleme și interpretări*, București, Editura didactică și pedagogică, 1973.